

A Sociological Study of Obstacles to the Formation of Free-thinking Sessions in the Islamic Azad Universities of Khuzestan with an Emphasis on the Approach (blended research)¹

Hamed Moghadam² Ali Hosseini Hosseinzadeh³ Musa Shahriari⁴

2. PhD student in Sociology, Department of Sociology, Shushtar Branch,
Islamic Azad University, Shushtar, Iran.
hamed.moghadam12@gmail.com

3. Professor, Department of Social Sciences, Faculty of Economics and Social Sciences, Shahid
Chamran University of Ahvaz, (corresponding author).
a.hosseinzadeh@gmail.com

4. Assistant Professor, Department of Sociology, Islamic Azad University, Shushtar branch.
mooashahriari@gmail.com

Abstract

The formation of free-thinking sessions is one of the most serious requests of the Supreme Leader of Iran (Ayatollah Seyyed Ali Khamenei). However, this request and concern has not been taken into consideration and has not been implemented as it should and perhaps has not been implemented. The present study aims to examine the sociological obstacles to the formation of free-thinking sessions in Azad universities of Khuzestan (Iran), emphasizing the (blended) research approach. The statistical sample size for the quantitative part of the research was 426 people based on Morgan's table, who were selected by simple random

1. Cite this article: Moghaddam, H., & Hosseinzadeh, A. H., & Shahriari, M. (1402). A Sociological Study of Obstacles to the Formation of Free-thinking Sessions in the Islamic Azad Universities of Khuzestan with an Emphasis on the Approach (blended research). *Journal of Islam and social studies*, 11(43), pp.186-222. <https://Doi.org/10.22081/JISS.2024.65697.1985>

* **Publisher:** Islamic Propagation Office of the Seminary of Qom (Islamic Sciences and Culture Academy, Qom, Iran). ***Type of article:** Research Article

▣ **Received:** 29/01/2023 • **Revised:** 04/07/2023 • **Accepted:** 24/02/2024 • **Published online:** 01/06/2024

© The Authors

method out of 60,641 people provided by students of Azad university of Khuzestan in the academic year of 2022-2023. The theoretical framework of the research is based on the views of the Supreme Leader, Motahari, and sociologists such as Habermas and so on. To examine the hypotheses, a blended method was used using a researcher-made questionnaire technique. In the qualitative section, in-depth interviews were conducted with 13 experts and country managers, experts in the Islamic Seminary and the Supreme Leader's representative Institutes in universities related to holding free-thinking sessions. The findings of data analysis based on the coding steps suggested that the extracted categories are conceptually related to each other. The results of the study showed that the structural equation model of all extracted qualitative components has a positive and significant effect on the formation of free-thinking sessions in the province's Azad universities.

Keywords

Free-thinking sessions, Islamic Azad University, University students, Supreme Leader of Iran, Khuzestan province.

مطالعه جامعه‌شناختی موانع شکل‌گیری کرسی‌های آزاداندیشی در دانشگاه‌های

آزاد اسلامی استان خوزستان با تأکید بر رهیافت (پژوهش آمیخته) ^۱

حمد مقدم ^۲ علی حسین‌زاده ^۳ موسی شهریاری ^۴

۲. دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی، گروه جامعه‌شناسی، واحد شوشتر، دانشگاه آزاد اسلامی، شوشتر، ایران.

Email: hamed.moghadam12@gmail.com

۳. استاد تمام، گروه علوم اجتماعی، دانشکده اقتصاد و علوم اجتماعی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران (نویسنده مسئول).

Email: a.hosseinzadeh@gmail.com

۴. استادیار، گروه جامعه‌شناسی، واحد شوشتر، دانشگاه آزاد اسلامی، شوشتر، ایران.

Email: mooashahriyari@gmail.com

چکیده

تشکیل کرسی‌های آزاداندیشی یکی از جدی‌ترین خواسته‌های مقام معظم رهبری (حضرت آیت الله سیدعلی خامنه‌ای) است؛ با این وجود هنوز این مطالبه و دغدغه مورد توجه قرار نگرفته و چنان‌که باید و شاید اجرایی نشده است. هدف پژوهش حاضر بررسی جامعه‌شناختی موانع شکل‌گیری کرسی‌های آزاداندیشی در دانشگاه‌های آزاد استان خوزستان با تأکید بر رهیافت پژوهشی (آمیخته) می‌باشد. حجم نمونه آماری برای بخش کمی تحقیق بر اساس جدول مورگان ۴۲۶ نفر بود که از میان ۶۰۶۴۱ نفر جامعه آماری دانشجویان دانشگاه‌های آزاد استان خوزستان در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ به روش تصادفی ساده انتخاب شدند. چارچوب نظری پژوهش تلفیقی از دیدگاه‌های مقام معظم رهبری، استاد مطهری، جامعه‌شناسانی مانند هابرماس و... می‌باشد. برای بررسی فرضیه‌ها از روش آمیخته و با استفاده از فن پرسش‌نامه محقق‌ساخته استفاده شده است. در بخش کیفی با سیزده نفر از صاحب‌نظران و مدیران کشوری،

۱. **استناد به این مقاله:** مقدم، حمد؛ علی حسین‌زاده، موسی و شهریاری، موسی. (۱۴۰۳). مطالعه جامعه‌شناختی موانع شکل‌گیری کرسی‌های آزاداندیشی در دانشگاه‌های آزاد اسلامی استان خوزستان با تأکید بر رهیافت (پژوهش آمیخته). اسلام و مطالعات اجتماعی، ۱۱(۴۴)، صص ۱۸۶-۲۲۲.

<https://doi.org/10.22081/JISS.2024.65697.1985>

□ نوع مقاله: پژوهشی؛ ناشر: دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم (پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی) © نویسندگان

□ تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۱/۰۹ • تاریخ اصلاح: ۱۴۰۲/۰۴/۱۳ • تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۲/۰۵ • تاریخ انتشار آنلاین: ۱۴۰۳/۰۳/۱۰

متخصصان حوزه و نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها که با برگزاری کرسی‌های آزاداندیشی مرتبط بودند مصاحبه‌های عمیق انجام شد. یافته‌های تحلیل داده‌ها براساس مراحل کدگذاری نشان داد مقوله‌های استخراجی با همدیگر ارتباط مفهومی دارند. نتایج پژوهش نشان داد که مدل معادلات ساختاری همه مؤلفه‌های کیفی استخراج‌شده اثر مثبت و معناداری در شکل‌گیری کرسی‌های آزاداندیشی در دانشگاه‌های آزاد استان دارند.

کلیدواژه‌ها

کرسی‌های آزاداندیشی، دانشگاه آزاد، دانشجویان، مقام معظم رهبری، استان خوزستان.

مقدمه

طرح موضوعاتی چون کرسی‌های آزاداندیشی، نظریه‌پردازی، تولید علم و مردم‌سالاری اسلامی در علوم انسانی از سوی مقام معظم رهبری (حضرت آیت‌الله سیدعلی خامنه‌ای) و تأکید بر آنها و اصرار بر مطالبه‌گری جامعه دانشگاهی و حوزوی، به وضوح حاکی از اهمیت بنیادین این مسائل و اوج دغدغه‌ها و نگرانی‌های معظم‌له می‌باشد (پورحسن، ۱۴۰۱/۱/۲۰). ترویج آزاداندیشی مقدمه حیاتی و مؤثر بر مؤلفه تولید علم و گفتمان‌سازی و اندیشه دینی در همه حوزه‌های علمی به‌ویژه در علوم انسانی و اجتماعی است. استاد مطهری، برخورد آرا و عقاید را، زمینه مناسب برای رشد اسلام و آرمان‌های انقلاب اسلامی می‌داند (مطهری، ۱۳۷۰، ص ۶۳). از نظر اسلام تفکر آزاد است، هر جور که می‌خواهید بیندیشید، هر طور که می‌خواهید بنویسید هیچ کس ممانعتی نخواهد کرد (مطهری، ۱۳۸۸، ج ۲۴، ص ۱۱۴).

شهید مرتضی مطهری اذعان داشت: «اگر در صدر اسلام در جواب کسی که می‌گفت: من خدا را قبول ندارم، می‌گفتند که بزیند و بکشید، امروز دیگر اسلامی وجود نداشت. اسلام به این دلیل باقی مانده که با شجاعت و با صراحت با افکار مختلف مواجه شده است. از اسلام فقط با نیروی علم آزادی‌دادن به افکار مخالف و مواجهه صریح و روشن با آنها می‌شود پاسداری کرد» (ولی‌پور مطلق، ۱۳۹۸/۰۲/۵).

مسئله آزاداندیشی و آزادی فکر و اندیشه، از اهداف واسطه‌ای در نظام اسلامی است که در صورت شکل‌گیری کرسی‌های آزاداندیشی زمینه رسیدن به اهداف غایی و نهایی فراهم خواهد شد. از آنجایی که متولی اصلی مطرح‌شدن کرسی‌های آزاداندیشی در دانشگاه و حوزه مقام معظم رهبری (حضرت آیت‌الله سید علی خامنه‌ای) بودند. اما برخلاف انتظار شاهد هستیم که طی سال‌های گذشته کرسی‌های آزاداندیشی نتوانسته چنان که باید و شاید تحقق یابد و جایگاهی شایسته بیابد و چه بسا محدودیت‌ها و موانع را نیز به همراه داشته است. در فضای علمی و دانشگاهی به آن شکلی که مد نظر ایشان بود تشکیل نشدند و اهداف مورد نظر رهبری در این خصوص محقق نگردیده است (فرامین محقق‌نشده رهبری در خصوص کرسی‌های آزاداندیشی ۱۳۹۱/۴/۶). (<http://www.yjc.ir/fa/news/4002095>).

لذا مطالعه جامعه‌شناختی موانع شکل‌گیری کرسی‌های آزاداندیشی یکی از

ضرورت‌های انقلاب ما، جامعه ما، فرهنگ ما، آموزش کرسی آزاداندیشی گامی مهم در جهت تحول و رشد جامعه و توسعه همه‌جانبه کشور خواهد بود. این پژوهش به مطالعه جامعه‌شناختی موانع شکل‌گیری کرسی‌های آزاداندیشی در دانشگاه‌های آزاد اسلامی می‌پردازد. عواملی چون: قومیت، اعتماد اجتماعی، میزان استفاده از رسانه‌های جمعی داخلی، مشارکت اجتماعی، پایگاه اقتصادی-اجتماعی، احساس امنیت، دین‌داری و ارزش‌های مذهبی از هدف‌های عمده و اساسی ما در این پژوهش است.

ضرورت حاکم بر شکل‌گیری کرسی‌های آزاداندیشی از سوی مقام معظم رهبری در راستای سیاست‌های کلان کشور به‌عنوان جزیی از تلاش برای احیا و نوسازی تمدن ایرانی و اسلامی است و مسئله آزاداندیشی و نظریه‌پردازی در دانشگاه اسلامی، یکی از ضرورت‌های جهان اسلام و جمهوری اسلامی ایران در عرصه تولید علم است.

رهبر کبیر انقلاب علیه‌السلام درباره ضرورت و اهمیت آزادی تفکر و اندیشه می‌فرماید: «آزادی فکر این است که انسان در تفکر آزاد باشد و بدون اینکه به یک طرف متمایل باشد فکر بکند. در مسائل علمی هم همین‌طور است. مسائل علمی را اگر چنان‌چه انسان آزاد فکر کند یک‌طور برداشت می‌کند، اگر چنان‌چه ذهنش متوجه باشد، انگل باشد نسبت به این قضیه یک جور دیگر برداشت می‌کند (امام خمینی، ۱۳۸۹، ج ۱۱، ص ۱۸۰).

از آنجایی که کرسی‌های آزاداندیشی محفلی برای گفت‌وگوی آزادانه حول محور و موضوعات مختلف است که با تمسک به آن حاکمیت فرهنگ آزاداندیشی محقق می‌گردد؛ شکل‌گیری آنها در دانشگاه‌ها حائز اهمیت و ضرورت اصلی است (آریا خاکی، ۱۴۰۰/۱۲/۲۰). محوریت دانشجویان و شکل‌گیری فضای منطقی در دانشگاه‌ها دو مؤلفه اصلی شکل‌گیری کرسی آزاداندیشی در دانشگاه‌ها است (عسکری، ۱۴۰۱/۱/۲۸). خواست ایرانیان معاصر این است که به دنبال چه اصولی از زندگی باشند، چرا مسئله آزاداندیشی اهمیت دارد، مردم ایران الگویی از زندگی و زیست ناخودآگاه اجتماعی خودشان دنبال می‌کنند، که این الگو و این مدل را از انقلاب گذشته دارند و آن مدل «گفتگو» است و این ضرورت روز به روز منسجم‌تر می‌شود (عادلی‌نژاد، ۱۴۰۱/۰۱/۲۴).

تضارب آرا باعث پیشرفت و رشد جامعه در حوزه‌های مختلف می‌شود، معایب و

ایراد برجسته می‌شود و به رفع آنها می‌پردازند. اهمیت کرسی‌های آزاداندیشی به این دلیل است که مسائل را به چالش کشیده و راهکار بدهند (شاطری، ۱۴۰۱/۱۲/۲۰). آزاداندیشی، پیش‌نیاز هر گونه نوآوری در همه تمدن‌ها است (حاج‌حسن، ۱۴۱۲ق، ص ۲۴۲). به‌ویژه تمدن اسلامی، که چند سده است پیشاهنگ تمدن‌های عالم است (بکار، ۱۳۸۷، ص ۲۳۸). یکی از ضرورت‌های کرسی‌های آزاداندیشی در دانشگاه و حوزه کم‌شدن آسیب‌های مطرح در مباحث محیط عمومی است (خسروپناه و انتظاری، ۱۳۵۹). به‌طور کلی با برگزاری کرسی‌های آزاداندیشی در دانشگاه می‌توان به این مهم دست یافت. رسیدن به تفکر درست انتقادی در جامعه علمی دانشگاهیان، پاسخ‌دادن به تنوع‌های فکری موجود و در بر گرفتن سلیقه‌های مختلف در مسائل فکری و اندیشه‌ای، امکان پاسخ‌گویی عالمانه و منطقی به شبهات دانشگاهیان در موضوعات مختلف اجتماعی فرهنگی علمی سیاسی، ایجاد بستر مناسب جهت طرح بحث‌های مختلف فرهنگی اجتماعی سیاسی به دور از هرگونه تعصب و به دور از هرگونه هیاهو در جمع‌های تخصصی، جلوگیری از انحراف جامعه علمی دانشگاهیان (حزبه‌زاده، ۱۴۰۱/۰۳/۲۵) از دغدغه‌های مهم رهبری در مورد کرسی‌های آزاداندیشی است. چرا رهبر دغدغه‌مند است؟ به دلیل اینکه بر حق رصد می‌کند و امروز آموزش‌های کرسی‌های آزاداندیشی یکی از ضرورت‌های انقلاب ما، جامعه ما، فرهنگ ما، است؛ بنابراین کرسی‌های آزاداندیشی یک نعمت است و باید قدر و قد و حدود و ثغور بدانیم و اجرا کنیم (جوانمرد، ۱۴۰۱/۰۲/۰۳) اهمیت آزاداندیشی از دیدگاه مقام معظم رهبری (مدظله العالی) آن انقدر بالاست که در ابلاغ سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه در چارچوب سند چشم‌انداز ۲۰ساله، در زمره سر فصل‌های فرهنگی قرار دارد (خسرو پناه، ۱۳۹۷).

بنابراین تحقق این اندیشه و بهره‌مندی از مزایا و آثار مثبت آن از جمله نیازهای امروز و وظیفه دینی، ملی و اخلاقی تمامی دلسوزان عرصه علم و فرهنگ ایران اسلامی است. اندیشه آزاد برای ادارک حقیقت پدیده‌ای صوری و نظری نیست بلکه مجاهدت عالمانه و عینی است و بنابراین توجه به آن اهمیت و ضرورت دارد. با توجه به توضیحات فوق مطالعه جامعه‌شناختی موانع شکل‌گیری کرسی‌های

آزاداندیشی در دانشگاه‌های آزاد اسلامی استان خوزستان ضروری است در واقع پژوهش حاضر درصدد است عوامل مؤثر و پیامدها و راه کارها و موانع شکل‌گیری کرسی‌های آزاداندیشی را مورد بررسی علمی قرار دهد تا در بسیاری از مناطق کشور عزیزمان این پژوهش کاربرد گسترده‌ای داشته باشد.

۱. فرضیات تحقیق

- بین اعتماد اجتماعی دانشجویان با شکل‌گیری کرسی‌های آزاداندیشی رابطه وجود دارد.
- بین قومیت و شکل‌گیری کرسی‌های آزاداندیشی رابطه وجود دارد.
- بین مشارکت اجتماعی دانشجویان با شکل‌گیری کرسی‌های آزاداندیشی رابطه وجود دارد.
- بین میزان دین‌داری و ارزش‌های مذهبی دانشجویان با شکل‌گیری کرسی‌های آزاداندیشی رابطه وجود دارد.
- بین میزان استفاده از رسانه‌های جمعی داخلی دانشجویان با شکل‌گیری کرسی‌های آزاداندیشی رابطه وجود دارد.
- بین احساس امنیت با شکل‌گیری کرسی‌های آزاداندیشی رابطه وجود دارد.
- بین پایگاه اقتصادی - اجتماعی با شکل‌گیری کرسی‌های آزاداندیشی رابطه وجود دارد.

۲. پیشینه پژوهش و نقد آن

- نتایج پژوهش حسین چناری و دیگران (۱۳۹۹) نشان داد که عوامل رهبری / آزاداندیشی، عوامل رهبری / خردورزی، از عوامل مؤثر بر ارتقای کرسی‌های آزاداندیشی بودند.
- فرانک موسوی (۱۳۹۶) پژوهشی با عنوان (بررسی تأثیر آزاداندیشی دینی بر تفکر انتقادی دانشجویان دانشگاه‌ها)

- بررسی محبوب زمانی و همکاران (۱۳۹۵) نشان داد که بی انگیزگی و سردرگمی دانشجویان، بی توجهی مسئولان مراکز آموزش عالی، مهم ترین موانع برگزاری کرسی های آزاداندیشی به شمار می روند.

- مقاله معروف «مطالعه درباره روشنگری و مفهوم آن» کانت (۱۳۷۰) نیز ضمن گفتگو در باب روشنگری و مفهوم آن، به آزاداندیشی نیز اشاراتی دارد.

- نقد این موضوع که اکثر صاحب نظران در پژوهش خویش بدان توجه نکرده، تعریف واضحی از مفهوم آزاداندیشی بیان نکرده، و حدود هر یک مشخص نکردند.

- مطالعات انجام شده تنها یک یا دو عامل فرهنگی یا اجتماعی مؤثر بر شکل گیری آزاداندیشی را بررسی کردند و دیگر عوامل را نادیده گرفتند از نقاط قوت این پژوهش این است که می تواند حاوی اطلاعات مفید آزاداندیشی در حوزه و دانشگاه می باشد. پژوهش حاضر دارای مزایایی است اولاً، از روش آمیخته (کیفی - کمی) به موضوع پژوهشی می پردازد و ثانیاً، از صاحب نظران و نخبگان کشوری، استانی استفاده کرده و با دیدگانی متفاوت به موضوع پژوهش پرداخته است.

۳. ادبیات و مبانی نظری پژوهش

۳-۱. ادبیات نظری پژوهش

۳-۱-۱. کرسی آزاد اندیشی چیست؟

در واقع کرسی آزاداندیشی بستری برای تحقق گفتگو و تضارب آرا در فضای جامعه و دانشگاه است؛ بنابراین چگونه بستری است؟ این قالب از زمان شورای عالی انقلاب و فرهنگ به این شکل تصویب شد تعدادی دانشجو و استاد جمع می شوند حول محوری که قبلاً اعلام شده و یک موضوع چالشی می باشد و قطعاً مخالف و موافق دارد، بحث و گفتگو می کنند؛ بنابراین کرسی های آزاد اندیشی نمی تواند فقط در قالب سخنرانی یا اینکه پرسش و پاسخ باشد؛ بلکه موضوع از نگاه موافق و مخالف مورد توجه قرار می گیرد؛ بفرض مقوله حجاب و پوشش و غیره بیشترین موضوعات چالشی در

دانشگاه‌ها بوده و قطعاً عده‌ای موافق و مخالف هستند؛ بنابراین زمینه برای تضارب آرای موافق و مخالف فراهم می‌شود که چالش‌ها را برملا می‌کند، ابعاد قضیه را روشن کرده تا موافق و مخالف‌شان را پیدا کنند از یک طرف، و از طرف دیگر رفع برداشت سوء می‌شود، فرد موافق به یک ادله جدید دست پیدا می‌کند و یا شخص مخالف به ادله‌های بیشتری دست پیدا کند (جوانمرد، ۱۴۰۱/۰۲/۰۳).

۳-۱-۲. چرایی کرسی‌های آزاداندیشی

استقرار برنامه‌های آزاداندیشی فضا و گفتمان‌های جامعه را شکل می‌دهد «یکی از مهمترین تأثیرات همین فکر کردن‌هاست (خامنه‌ای، ۱۳۹۰/۷/۱۳). «این میشود یک فضا، وقتی یک فضای گفتمانی به وجود آمد. همه در آن فضا فکر می‌کنند. همه در آن فضا جهت‌گیری پیدا می‌کنند. همه در آن فضا کار می‌کنند (خامنه‌ای، ۱۳۹۰/۷/۱۳). هر جامعه‌ای برای تعالی نیاز به فکر دارد. آن هم نه اینکه فقط چند نفر فکر کنند. باید در جامعه نهضت تفکر به راه بیفتد. کرسی‌های آزاداندیشی با ایجاد بستر گفتگو به دنبال تحریک افکار و اعتقادات افراد است و مخاطبین را مجبور می‌کند که به تفکر بپردازند. «این کرسی‌های آزاداندیشی که ما پیشنهاد کردیم در دانشگاه‌ها و در حوزه‌ها برقرار شود، می‌تواند یک جریان سیال فکری بسیار با ارزشی را در جامعه به راه بیندازد» (خامنه‌ای، ۱۳۸۹/۰۱/۰۱). دانشجو بتواند در موضوعات علمی، مذهبی، سیاسی که از دغدغه‌ها و بحث‌ها به سایر دانشجویان پوشش و اهمیت بدهد و اینکه در درونش چند قطبی و جامعیت و تنوع باشد نه انفعالی و جانب‌دارانه و از اظهارنظر در موضوعات مهم جامعه و نسبت‌دادن به مخاطبان و موضوعات تکراری جلوگیری نمایند. در جامعه اطمینان حاصل شود که دانشجو شهامت پیدا کند که مسائل را نقد و به چالش بکشد (شاطری، ۱۴۰۱/۰۲/۱۰).

۳-۱-۳. چگونگی کرسی‌های آزاد اندیشی

بنابراین ما نباید از قالب آزاداندیشی واهمه داشته باشیم. عده‌ای از تریون‌های آزاد یا از سخنرانی‌ها تصورهایی دارند، که منجر به مشاجره یا دعوا شدند؛ لذا اجازه

نمی‌دهند کرسی آزاداندیشی شکل بگیرند؛ پس ذهنیت افراد از موانع برگزاری کرسی‌ها می‌باشد و تصورات و خاطرات منفی از برگزاری قالب دیگر فرهنگی القا می‌کنند. با تمهید مقدمات قبل از برگزاری کرسی‌ها را آموزش بدسیم و دستورالعمل‌هایی که منجر به فرهنگ‌سازی کرسی‌ها شوند باید مو به مو به دانشجویان و اساتید دانشگاه‌ها، وزارت علوم و سازمان‌ها ابلاغ شود. اسلام از تأکید بر چند صدایی در مسائل فرعی واهمه ندارد. در صدر اسلام، یهودی با مسلمان بحث می‌کنند در این زمینه قرآن می‌فرماید: «تَعَالُوا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ» (آل عمران، ۶۴). یا بحث مباحله مطرح می‌شود (جوانمرد، ۱۴۰۱/۲/۳).

اولین مرحله مذاکره، مباحله است و نبایستی واهمه‌ای داشته باشیم موقعی در مورد مباحث فکری یا مذهبی بحث‌هایی می‌شد دچار اضطراب و ترس می‌شود. در حالی که اسلام این طور نیست؛ بنابراین ما نباید از قالب آزاداندیشی واهمه داشته باشیم؛ بنابراین عده‌ای تصورهایی از تربیون‌های آزاد یا از سخنرانی‌ها دارند، که منجر به مشاجره یا دعوا شدند؛ لذا اجازه نمی‌دهند کرسی آزاداندیشی شکل بگیرند. پس ذهنیت افراد از موانع برگزاری کرسی‌ها می‌باشد و تصورات و خاطرات منفی از برگزاری قالب دیگر فرهنگی القا می‌کنند. همگرایی و تضاراب آرا امام علی علیه السلام می‌فرماید: «وَمَنْ شَاوَرَ الرَّجَالَ شَارَكَهَا فِي عُقُولِهَا»؛ آن کسی که با مردم مشورت کند در عقل و خرد آنها شریک می‌شود (نهج البلاغه، حکمت ۶۱). نظر صائب‌تر محکم‌تر می‌شود و پابندی ما محکم‌تر می‌شود. مقام معظم رهبری می‌فرمایند «نباید از مذاکره و آزادی ترسید و گریخت و نقد و انتقاد را به کالای قاچاق و یک امری تشریفاتی تبدیل کرد». متأسفانه بعضی از مناظره و آزاداندیشی کالای قاچاق تبدیل کنند و یک تعبیر بسیار جالبی که رهبری فرمودند و امکان نظارت بر آن سخت شده و از چارچوب عقلانی و قانونی خارج می‌شود. این بحث‌ها مربوط به چگونگی اجرای کرسی‌ها می‌باشد (جوانمرد، ۱۴۰۱/۲/۳).

۳-۱-۴. دانشگاه آزاد اسلامی و آزاداندیشی

دانشگاه آزاد اسلامی، برگزاری کرسی‌های آزاداندیشی، متولی نهادینه کردن تربیت

سیاسی و فرهنگی، اجتماعی و جامعه‌پذیری افراد به‌ویژه جوانان را به عهده دارد. یکی از مهمترین خواسته‌ها و انتظارات رهبر معظم انقلاب در دانشگاه‌ها راه‌اندازی کرسی‌های آزاداندیشی است تا براساس آن سخنان تمام طیف‌ها و جریانات شناسنامه‌دار آزادانه در جامعه مطرح شود و پس از طرح آزادانه، این سخنان مورد نقد و بررسی قرار بگیرد. دانشگاه آزاد به‌عنوان یکی از دانشگاه‌های مولود انقلاب، نزدیک به ۴۰ درصد بار آموزش عالی کشور را بردوش می‌کشد. ۴۰۰ واحد دانشگاهی در کشور، ظرفیت بزرگی برای ایجاد بستری مناسب در راستای شکل‌گیری فضای گفتمانی محسوب می‌شود. ایجاد جریان سیال فکری و پیشرفت علمی فرهنگی دانشگاه و مدیریت فضای احساسی دانشگاه به سمت فضای عقلانی و فکری، ازجمله اهداف اصلی برگزاری کرسی‌های آزاداندیشی در دانشگاه آزاد اسلامی متمایل شده است (جهان‌بین، ۱۳۹۹).

دانشگاه آزاد استان خوزستان یکی از دانشگاه‌های موفق در برگزاری کرسی‌های آزاداندیشی است، در سال (۱۴۰۰) نسبت به سال‌های گذشته برگزاری کرسی‌های آزاداندیشی تقریباً دو برابر شده. در حوزه‌های اقتصادی - اجتماعی - سیاسی و مذهبی و فرهنگی یک‌سری گزاره‌ها و موضوعاتی به دانشجویان داده و به آنها اعلام می‌شود، کاری که دانشگاه آزاد استان انجام داد برای رفع موانع کرسی‌های آزاداندیشی به شکل رقابتی بین دانشجویان در حوزه اقتصاد سوم شدند (شاطری، ۱۴۰۰/۰۲/۱۰).

۳-۱-۵. موانع کرسی‌های آزاداندیشی

۳-۱-۵-۱. موانع آزاداندیشی از نظر قرآن

با نگاهی گذرا به آیات قرآن ثابت می‌شود از نظر این کتاب آسمانی موانعی برسر راه شکل‌گیری و گسترش آزاداندیشی وجود دارد که چنانچه راه‌حلی برای مقابله با آنها اندیشیده نشود، عملی شدن آزاداندیشی بسیار بعید و چه بسا غیر ممکن خواهد بود. در ادامه به برخی از موانع خردورزی و آزاداندیشی که با تکیه بر آموزه‌های قرآن کریم شناسایی شده است، می‌پردازیم:

الف) سیاست‌زدگی و امنیتی‌شدن فضای جامعه

یکی از آفت‌های بیرونی آزاداندیشی، جوسازی سیاسی صاحبان قدرت است که با شانتاژ سیاسی مانع تفکر و شناخت حقیقت از سوی مردم شده و در بستر جهل حاصل از این سیاسی کاری فضا را امنیتی کرده و مردم را از حمایت و پیروی از حق باز می‌دارند. آیه زیر یکی از مصادیق بارز این فرایند است. «فَأَنمَّا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ وَعَلَيْنَا الْحِسَابُ» (رعد، ۴۰).

ب) عدم ذکر منبع و مستندگویی

در کرسی‌های آزاداندیشی، دو طرف گفت‌وگو نسبت به موضوع، از علم و آگاهی لازم و کافی برخوردار باشند؛ زیرا اهداف از گفت‌وگو و مناظره پسندیده واکاوی افکار و تضارب آرا دست‌یابی به حقیقت‌روشنگری و تولید فکر و نظریه است. خداوند در قرآن بیان می‌دارد: «وَمَنْ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّبِعْ كُلَّ شَيْطَانٍ مَرِيدٍ» (حج، ۳)؛ اما متأسفانه حاکمیت بی‌استدلال، اظهارنظرهای هیجانی، احساسی و فاقد استناد، منجر به نبود شکل‌گیری و گسترش کرسی‌های آزاداندیشی شده است.

آزاداندیشی در قرآن دارای هدفمندی و رسالت است؛ هدف برای این است که به واسطه آن حقیقتی کشف گردد، ارزش‌های جامعه به رشد و بالندگی برسد و همچنین بتواند مردم را به طرف هنجارهای اسلامی و انسانی سوق دهد. «آزاداندیشی» بهترین فرصت برای فرصت‌دادن به تفکرها و جریان‌های گوناگون فکری است تا از این روش خطا و صواب مدعیان حقیقت روشن گردد و در منطق قرآنی در میدان‌های گفتگو و تضارب آرا کسی نباید از آزاداندیشی سوء استفاده کند و به جامعه و دیگر ادیان و مذاهب، اهانت کند و به تشویش اذهان و توهین اقدام ورزد.

۳-۱-۶. موانع آزاداندیشی از نظر علامه طباطبائی رحمته‌الله

علامه ضمن برشمردن انحرافات فکری رخ داده در عالم تفسیر به برخی از موانع

آزاداندیشی اشاره کرده است. انس و عادت انسان به محسوسات و علم‌زدگی از مهمترین موانع آزاداندیشی از منظر علامه طباطبائی است.

الف) انس و عادت انسان به محسوسات

انس و عادت انسان به عنوان یکی از موانع آزاداندیشی است. از نظر علامه انس و عادت باعث شده که مقلدین از اصحاب حدیث، چون فرقه حشویه، و مجسمه، به ظواهر آیات جمود کرده و آیات را به همان ظواهر تفسیر کنند (ر.ک: طباطبائی، ۱۳۷۴، ج ۱، صص ۱۷-۱۸).

ب) علم‌زدگی

از منظر علامه، علم‌زدگی نیز از موانع آزاداندیشی است. علامه اذعان می‌کند: «جمعی که خود را مسلمان می‌دانند، در اثر فرورفتگی و غور در علوم طبیعی، و امثال آن، که اساسش حس و تجربه است، و نیز غور در مسائل اجتماعی، که اساسش تجربه و آمارگیری است، روحیه حسی‌گری پیدا کرده و یا به طرف مذهب مادی و حس سابق اروپایی تمایل پیدا کرده و یا به سمت مذهب اصالت عمل متمایل شود (طباطبائی، ۱۳۷۴، ج ۱، ص ۱۲).

۳-۱-۷. موانع آزاداندیشی از دیدگاه صاحب‌نظران

موقعی که مقام معظم رهبری کرسی آزاداندیشی را مطرح فرمودند این امر را مطرح کردند که فضایی ایجاد کنیم که موانع سر راه کرسی آزاداندیشی در دانشگاه و جامعه را بردارد. پس نکته اول اینکه، تعریف درستی از آزادی و آزاداندیشی و کرسی‌های آزاداندیشی داشته باشیم و یکی از موانع بزرگ کرسی‌های آزاداندیشی تعریف آن است. در واقع درست تبیین نشده منظور از کرسی آزاداندیشی چیست. یکی دیگر از موانع اجرایی عدم وجود یک سامانه می‌باشد. موانع اجرایی باید خودش پیشنهاد اجرایی داشته باشد که همه دانشگاه به آن متصل شوند حداقل بتوانیم رصد کنیم فلان تشکل و

هر انجمنی در سامانه بتواند درخواست برگزاری کرسی‌ها بدهد، اگر با درخواست موافقت شد که کار را دنبال می‌کنند و اگر در سامانه برگزار نشد حداقل یک مسئولی، مدیری، کارشناسی، باشد که جواب‌گوی چرارد شد و به چه دلیلی اجرا نشد، باشد. گروه دانشگاه یا معاونت دانشجویی و غیره... ترس دارند، دستگاه‌های بیرون خواهان عدم برگزاری کرسی‌ها هستند. اینها جزو دسته موانع اجرایی مشخص هستند (انتظاری، ۱۴۰۱/۱/۱۵).

از هنگامی که رهبر تأکید کردند در خصوص برگزاری کرسی‌های آزاداندیشی، شاید مقاومت غیررسمی در بدنه بعضی از دانشگاهیان ایجاد شد. برای اینکه این کرسی‌ها پیگیری نشوند و برگزاری آنها تبدیل به واهمه‌ای برای بعضی دانشگاهی‌ها شود. جزم‌گرایی و عدم انعطاف در موضوعات غیراساسی اجتماعی، سیاسی و فرهنگی، وقتی که احساس می‌شد انعطافی در مسائل فرهنگی اجتماعی سیاسی نیست یا جزم‌گرایی متعصبانه خاصی در فضاهای اجتماعی فرهنگی سیاسی وجود دارد مانع برگزاری کرسی‌های آزاداندیشی است (حزبه‌زاده، ۱۴۰۱/۳/۲۵). یکی از موانع این است که کرسی‌های آزاداندیشی و نظریه‌پردازی ناقص به دنیا آمدند. دلیل اول اینکه، ناقص هستند این است که، ماهیت راهبردی آن از طرف نظام و ولایت هدف‌گذاری نشده و مسائل استان‌ها و کشور احصا نشدند بایستی یک سری مسائل گذاشته شود. به‌طورمثال اگر کسی از شهر اهواز- هویزه- سوسنگرد بخواهد آزاداندیشی یا نظریه‌پردازی بکند و ارزش آزاداندیشی یا نظریه‌پردازی را بداند، در واقع خوب احصا نشده است که یعنی طرح مسئله یا موضوع کنیم و به تبع آن مسئله را حل می‌کنیم (شهریاری، ۱۴۰۱/۱۲/۲۵). موانع دیگر کرسی‌های آزاداندیشی به خوبی برای دانشجو تفهیم، طرح و جا افتاده نشده- کرسی آزاداندیشی چه هست، کیفیت کار به چه شکلی است؛ لذا عدم ترس از این مسئله برای دانشجویان جا نیفتاده است (شاطری، ۱۴۰۱/۲/۱۰). علت اجرا نشدن کرسی‌ها به عدم فهم درست بیانات حضرت آقا در مورد اجرای کرسی‌های آزاداندیشی و بخشی دیگر به مسئولین بر می‌گردد (مولوی، ۱۴۰۱/۱/۲۰).

۲-۳. مبانی نظری پژوهش

نظریه پردازان حوزه علوم انسانی معتقدند که اگر فضایی برای بازگو کردن فکر و نقطه نظرات ایجاد نشود، افکار همانند آب را کدی خواهند بود که هیچ کمکی به رشد علمی و فرهنگی جامعه نخواهند کرد. با این اوصاف بیان نقطه نظرات و تضارب آرا در مسیر رشد علمی، نیازمند شکل گیری بستر گفتمانی سالم است که در اندیشه مقام معظم رهبری، با عنوان «کرسی آزاداندیشی» از آن یاد می شود.

تعلق یک موجود به سرانجام و کمال نهایی خودش، برخلاف نظر متفکران غربی «از خود بیگانه شدن» نیست، در خود فرو رفتن بیشتر است، یعنی بیشتر «خود، خود شدن» است. آزادی اگر به این مرحله برسد که انسان حتی از سرانجام و کمال خودش آزاد باشد، یعنی حتی از خودش آزاد باشد، از خود بیگانگی می آورد، و بر ضد کمال انسانی است. آزادی اگر بخواهد شامل کمال موجود باشد، یعنی شامل چیزی که مرحله تکاملی آن موجود است، به این معنا که من حتی از مرحله تکاملی خودم آزاد هستم، مفهومش این است که من از «خود» کامل ترم و «خود» ناقص تر من از «خود» کامل تر من، آزاد است. این آزادی بیشتر انسان را از خودش دور می کند تا از این وابستگی. در این مکتب میان وابستگی به غیر و بیگانه، با وابستگی به خود- یعنی وابستگی به چیزی که مرحله کمال خود است- تفکیک نشده است (مطهری، ۱۳۷۳، ص ۳۳۹).

امنیت در اندیشه استاد مطهری به مثابه یک سرمایه در زندگی مطرح می باشد و در یکی از بیانات ایشان آمده که «امنیت یکی از مقدسات بشر است» (مطهری، ۱۳۸۱، ج ۲۱، ص ۴۵۹). به اعتقاد استاد مطهری، ناامنی سبب می شود که مردم بهره درست از نعمت‌ها نبرند و با خود نعمت دشمن شوند (مطهری، ۱۳۷۷، ج ۱، ص ۲۶۷). در مقابل امنیت نیز واهمه، خوف و ترس قرار می گیرد (مطهری، ۱۳۸۱، صص ۵۵).

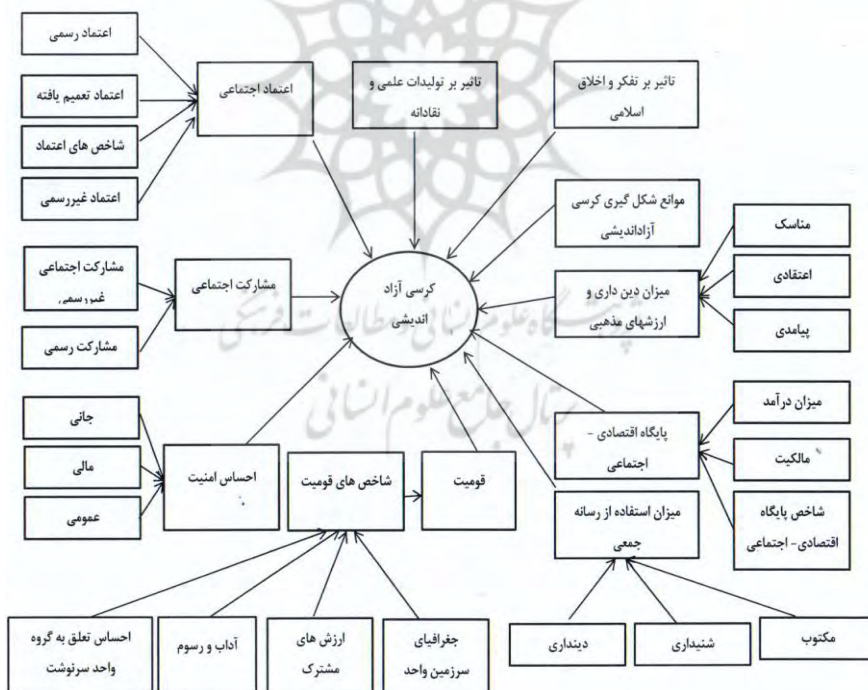
از آنجایی که تحقیق حاضر در مورد مطالعه جامعه‌شناختی موانع شکل گیری کرسی‌های آزاداندیشی در دانشگاه‌ها می باشد نظریه‌های جامعه‌شناسی خاصی در مورد آزاداندیشی وجود ندارد از نزدیک‌ترین نظریه‌ها استفاده می گردد.

جدول شماره ۱: چارچوب نظری پژوهش

راجرز	«تئوری نشر نوآوری»، رسانه‌ها حاصل اندیشه‌ها، ایده‌ها و ارزش‌های نوگرایانه در جامعه و ارزش‌های سنتی را به چالش می‌کشند (ساعی، ۱۳۹۱، ص ۱۱۵).
لرنر	وسایل ارتباط جمعی باعث مشارکت در جامعه نوین بوده و مستقیماً بر نگرش‌ها و رفتار اثر می‌گذارند، به فروپاشی سنت‌گرایی کمک می‌کنند و شرایط زندگی بهتر می‌شود. جامعه جدید یک جامعه مشارکتی است (کازانو، ۱۳۷۵، ص ۳۱۴).
اینگلهارت	اعتماد اجتماعی نقش بسیار مهمی در جامعه ایفا می‌کند و پیش‌نیاز فرهنگ مدنی و ایجاد دموکراسی پایدار محسوب می‌شود و به مردم کمک می‌کند علایق و منافع خود را با دیگران هماهنگ کنند و خدمت لازم و از همه مهمتر ارتباط و گفتگوها را میسر و مستحکم می‌کند (بحری‌پور و همکاران، ۱۳۹۲).
گیدنز	در جهان مدرن رسانه‌ها درک فرد از روابطش را تغییر می‌دهند، افکار اطلاعاتی که در جامعه منتشر می‌شود فقط بازتابی از جهان اجتماعی نیستند؛ بلکه یکی از نیروهای مهم در شکل‌گیری جهان اجتماعی و هویت اجتماعی رسانه‌ها هستند (گیدنز، ۱۳۸۵، ص ۸۷).
هابرماس	تفکر هابرماس بر این اساس است که اهمیت دین را در حوزه عمومی به رسمیت بشناسد، زیست جهان را بدون استفاده از دین عبث و بی‌هدف می‌پندارد و نظریه انتقادی را بدون معارف فرهنگی دینی را فقیر می‌شمارد و دین تصویری بهتر از جامعه بر پایه صلح و آزادی برای بشر ترسیم می‌کند. معتقد است دین را بخش ضروری و زیر بنایی زیست جهان می‌داند (بهرام، ۱۳۹۹).
میل	میل بر این اعتقاد است که شادکامی فرد در بستر حفظ آزادی و امنیت او به‌دست می‌آید و تأمین این دو در گروهی احترام همگام به آن است (میل، ۱۳۸۸، صص ۱۸ و ۱۴۴).

<p>کن، امنیت فکری را وجهی اساسی از امنیت اجتماعی می‌داند؛ زیرا جامعه برای رسیدن به نظم اجتماعی که اساس اصلی امنیت است، نیازمند تبادل اندیشه‌ها و عقاید در شرایط آرام و بدون نگرانی و ریسک است که این امر در گرو امنیت فکری است. مصونیت اندیشه‌ها از ریسک‌هایی چون سانسور، نداشتن آزادی بیان، عقاید نوآورانه و خلاق، می‌تواند جامعه را در روند عادی امنیت قرار دهد و نظم اجتماعی نهادینه شده را ایجاد کند (صالحی امیر و افشاری نادری، ۱۳۹۰، صص ۵۶-۵۷).</p>	کن
<p>قومیت به‌عنوان وسایل تجلی و پیشبرد منابع اقتصادی و سیاسی است (Hajian, 1999)</p>	موبینهان
<p>پایگاه اقتصادی-اجتماعی مفهومی پیچیده و چندوجهی شبکه‌ای از هنجارها و ارزش‌ها، ارتباطات (شارع‌پور، ۱۳۸۳، ص ۶۷).</p>	بورددیو

۴. مدل تحلیلی پژوهش

نمودار ۱: مدل مفهومی پژوهش

۵. روش تحقیق

پژوهش حاضر به روش آمیخته (اکتشافی) انجام شده است. در این نوع پژوهش ابتدا داده‌های کیفی گردآوری شده و داده‌های این بخش مقدمه و پایه انجام بخش کمی می‌باشند (کرسول، ۲۰۰۳)^۲. در پژوهش حاضر ابتدا در بخش کیفی، مهم‌ترین مؤلفه‌های مرتبط با شکل‌گیری کرسی‌های آزاد اندیشی شناسایی شده و سپس وضع موجود از دیدگاه دانشجویان دانشگاه‌های آزاد اسلامی خوزستان ارزیابی گردید. هدف پژوهش حاضر کاربردی است و از آنجا که قصد اصلی پژوهش درک تجارب اساتید و خبرگان در خصوص تشکیل کرسی‌های آزاد اندیشی در دانشگاه‌های آزاد استان خوزستان بوده است، از روش کیفی پدیدارشناسی استفاده شد.

۵-۱. جامعه آماری و روش نمونه‌گیری حجم نمونه (کیفی - کمی)

در بخش کیفی جامعه آماری، محقق با ۱۳ نفر از مسئولین، اساتید دانشگاه و متخصصین از حوزه، نهاد رهبری در دانشگاه، و صاحب‌نظران در خصوص کرسی‌های آزاداندیشی در استان و خارج از استان مصاحبه‌های عمیق نمود. حجم نمونه به روش هدف‌مند و در دسترس صاحب‌نظرانی که مایل به همکاری بودند انتخاب شد. در این پژوهش از روش اشباع جهت کفایت نمونه‌گیری استفاده شد. جامعه آماری بخش کمی مطالعه، شامل همه دانشجویان دانشگاه‌های آزاد اسلامی استان خوزستان که تعداد آن‌ها در سال تحصیلی ۱۴۰۲ - ۱۴۰۱ بر اساس آخرین آمار ۶۰۶۴۱ نفر بود، انتخاب شدند از آنجا که به‌طور طبیعی امکان مطالعه دیدگاه‌های همه دانشجویان امکان‌پذیر نبود، از روش «نمونه‌گیری» برای تعیین نظریه‌های افراد مورد مطالعه استفاده شد. نمونه‌گیری با استفاده از روش مورگان انجام شد. و ۴۲۶ دانشجو جهت پرسشگری انتخاب شدند. سپس با محاسبه سهم جمعیت دانشگاه‌های گوناگون از کل جمعیت دانشگاه آزاد استان خوزستان، سهم هر دانشگاه از کل نمونه آماری به دست آمد. که پس از هماهنگی با

1. Exploratory-mixed-meted

2. Creswell

مسئولین ذی‌ربط و موافقت دانشجویان پرسشگری و جمع‌آوری داده‌ها انجام شد.

۵-۲. ابزار تجزیه و تحلیل داده‌ها

در این قسمت به منظور پاسخ‌گویی به مسئله تدوین شده و رد یا اثبات فرضیات و یا پرسش‌های پژوهش که در این پژوهش به‌عنوان موتور اصلی پژوهش در نظر گرفته شده‌اند، از روش‌های گوناگون آماری اعم از توصیفی و استنباطی برای تجزیه و تحلیل اطلاعات استفاده شده است. سپس کلیه داده‌ها با استفاده از کامپیوتر و از روش نرم‌افزار آماری به ویژه نرم‌افزارهای Amos، spss در دو بخش روش‌های توصیفی و استنباطی مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد. جهت توصیف نمونه آماری و داده‌های حاصل از متغیرهای پژوهشی ابتدا ویژگی‌های جمعیت‌شناختی، اعضای نمونه همچون: (جنس، سن، تحصیلات، ... پژوهشی محاسبه و سپس شاخص‌های توصیفی مربوط به متغیرهای اصلی) عوامل مؤثر و کرسی‌های آزاداندیشی، جدول‌ها، نمودارهای مربوط به آن‌ها محاسبه شده است. در بخش استنباطی به منظور آزمون فرضیه‌های پژوهش و پاسخ‌گویی به پرسش‌های پژوهش و به عبارتی تعمیم نتایج به دست آمده از نمونه جامعه آماری تحقیق از آزمون‌های معنادار استفاده می‌شود که نتایج در جدول ثبت می‌شود. از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف (k.s) برای نرمال داده متغیر کمی استفاده شد و همچنین از آزمون‌های همبستگی و رگرسیون چند متغیره و تحلیل واریانس و همچنین از معادلات ساختاری جهت تأیید مدل نظری استفاده شده است.

۶. یافته‌های پژوهش بخش کیفی و کمی

۶-۱. روش‌شناسی پژوهش کیفی

مشارکت کنندگان، ۱۳ نفر از مسئولین، متخصصین، خبرگان و افراد آگاه در زمینه مرتبط با برگزاری کرسی‌های آزاداندیشی در استان خوزستان و کشور بودند. برخلاف تحقیقات کمی هیچ قاعده یا رویه آشکار و توافق‌شده‌ای برای تحلیل داده‌های کیفی وجود ندارد و روش‌های گوناگون به طرق گوناگون با داده‌ها مواجه می‌شود.

سپس در جدول کد شیت / کدهای تکراری، کدهای تکرار شده در مصاحبه‌ها به یک کد تبدیل شدند. مرحله دوم: روند حذف و ادغام مفاهیم موجود برای یافتن رابطه میان آن‌ها و مقوله‌ها انجام شد.

در این مرحله کد گذاری سطح دوم / طبقه‌بندی سطح اول: رابطه میان مفاهیم به دست آمده از مصاحبه‌ها کشف و مفاهیم تکراری در هم ادغام و یا حذف شدند. این مرحله موجب به دست آمدن مصاحبه‌های طبقه اول شد. مرحله سوم: کد گذاری باز: کد گذاری سطح سوم / طبقه‌بندی مجدد و سطح بالا، در این مرحله زیر طبقات و طبقات شکل گرفته از تحلیل داده‌ها مشخص شد. در این مرحله، اصول مرحله دوم را بر روی کدهای حاصله اعمال کرده و با ادغام و حذف برخی از کدها به مقوله‌های نهایی، طبقات اصلی رسیدیم.

جدول شماره ۲: نمونه‌ای از تهیه کدهای باز اولیه در مطالعه

کدگذاری باز / کدهای باز اولیه	
نمونه‌ای از تحلیل داده‌ها برای به دست آوردن مفاهیم	
کد اولیه	متن
۱. تشکیل نشدن بدلیل اینکه بحث سنگینی است	این ابهام وجود دارد که چرا این کرسی‌ها جا نمی‌افتد؛ یعنی وقتی صحبت از کرسی‌های آزاداندیشی می‌شود انگار بحث سنگینی است، یکی از علل اینکه کرسی‌های آزاد اندیشی جا نمی‌افتد این است که معمولاً سخن جدیدی ایراد می‌شود یعنی گاهی اوقات ساختار تشکیل شکنانه می‌شود اینها برای افراد سنگین هستند. (استاد ۱)
۲. نگرانی از ایراد سن جدید ۳. ساختار شکنانه بودن	یکی از موانع برگزاری کرسی‌های آزاداندیشی ترس دانشجویان از نقد مسئله است. گاهی از تبعاتش می‌ترسند که در این دوره به دانشجویان این اطمینان دادیم که منتقد قرائت رسمی هستید؛ اما یک سری خطوط قرمز باید رعایت شود؛ اما مسائل یک سری منتقد و یک سری موافق دارند. برای مثال توافق برلین، برجام، و غیره طبیعی است..... (استاد ۲)
۴. ترس دانشجویان از نقد کردن ۵. ترس از پیامدهای شرکت ۶. ایجاد جو اطمینان	

جدول شماره ۳: شیت / مرحله جمع کردن کدهای تکراری

کد شیت / کدهای تکراری
نمونه‌ای از تهیه کد شیت داده‌های تکراری
۴، ۵، تأکید بر ترس از شرکت در کرسی‌ها
، ، ۶، ایجاد فضای اطمینان و اعتماد

جدول شماره ۴: کدگذاری سطح دوم / طبقه‌بندی سطح اول بدست آوردن طبقه اولیه

کد گذاری سطح دوم و طبقه اولیه		
نمونه ای از چگونگی شکل‌گیری طبقات اولیه		
کدهای اولیه	کد اولیه	طبقه اولیه
تأکید بر ترس از پیامدهای شرکت در کرسی‌ها (۴، ۵)	عدم نقد کردن بدلیل ترس از پیامدهای آن	جو امنیتی
فضای اطمینان در جامعه (۶، ۷)	ایجاد فضای مطمئن و آرام	ایجاد اعتماد
.....		

جدول شماره ۵: طبقات اولیه

کدگذاری باز: کدگذاری سطح دوم / طبقه‌های سطح اول (شکل‌گیری تدریجی)	
نمونه‌ای از طبقات اولیه استخراج شده	
۱. فضای امنیتی	۸. فرهنگ‌سازی
۲. عدم درک ضرورت و اهمیت	۹. هم‌گرایی و تضارب آرا
۳. عدم دسته‌بندی موضوعات	۱۰. جهاد تبیین
۴. رسانه	۱۱. گفتمان‌سازی
۵. آئین‌نامه و قانون‌گذار	۱۲. تعصبات قومی

۶. آموزش	۱۳. آزاداندیشی
۷. پایگاه اقتصادی	۱۴. خرده فرهنگ
.....	۱۵. اعتمادسازی
نمونه ای از کدگذاری باز: کدگذاری سطح سوم / طبقه بندی مجدد و سطح بالا	
زیر مفهوم ها	مفاهیم / طبقات اصلی
فضای امنیتی	امنیت اجتماعی
تعصبات قومی	قومیت
خرده فرهنگ	
آموزش	
فرهنگ سازی	رسانه های جمعی
رسانه	
.....	

۶-۲. یافته های بخش کمی پژوهش

در بخش کمی، برای دستیابی به اهداف پژوهش از روش نمونه گیری تصادفی ساده و حجم نمونه بر اساس جدول مورگان ۴۲۶ دانشجو از کل جامعه آماری ۶۰۶۴۱ نفر انتخاب و پس از هماهنگی با مسئولین ذیربط و موافقت دانشجویان پرسش گری و جمع آوری داده ها انجام، و برای بررسی نتایج از آزمون ها ضریب همبستگی و رگرسیون و ... استفاده می شود. برای تحلیل داده ها از نرم افزار Amos و spss استفاده شده و نتایج به دست آمده از تحلیل داده ها در جدول ها نشان داده شده است.

بنابراین می توان چنین استنباط کرد که همبستگی های موجود در مدل، قابل قبول بوده و پیش بینی کنندگی متغیرهای مستقلی که روابط آنها معنی دار می باشد، نیز مورد تأیید است.

جدول شماره ۶: یافته‌های برازش مدل

مقدار	دامنه قابل قبول	شاخص‌های برازش
۰/۹۹	$GFI \geq 0/9$	شاخص نیکویی برازش GFI
۰/۹۶	$AGFI \geq 0/9$	شاخص نیکویی برازش اصلاح شده AGFI
۰/۹۸	$NFI \geq 0/9$	شاخص برازش هنجار شده NFI
۰/۹۸	$CFI \geq 0/9$	شاخص برازش تطبیقی CFI
۰/۹۸	$IFI \geq 0/9$	شاخص برازش افزایشی IFI
۰/۰۵۸	$RMSEA \leq 0/08$	ریشه میانگین مربعات خطای برآورد RMSEA
۲/۴	$1 \leq CMIN/DF \leq 3$	کای اسکور بهنجار شده به درجه آزادی CMIN/DF
$p = 0/065$		

۷. نتایج فرضیات پژوهش

۷-۱. نتایج فرضیه‌های اصلی پژوهش

جدول شماره ۷: نتایج تحلیل رگرسیون خطی ساده برای پیش‌بینی

تشکیل کرسی‌های آزاداندیشی براساس اعتماد دانشجویان

متغیر پیش‌بین	B	SE	β	t	sig
اعتماد دانشجویان	۰-/۲۳۴	۰/۰۴۱	-۰/۲۶۸	-۵/۷۱۱	۰/۰۰۰
$R^2 = 0/072$					

جدول شماره ۸: نتایج تحلیل رگرسیون خطی ساده

برای پیش‌بینی تشکیل کرسی‌های آزاداندیشی براساس قومیت

متغیر پیش‌بین	B	SE	β	t	sig
قومیت	-۰/۴۱۰	۰/۰۵۲	-۰/۳۵۸	-۷/۸۷۹	۰/۰۰۰
$R^2 = ۰/۱۲۸$					

جدول شماره ۹: نتایج تحلیل رگرسیون خطی ساده

برای پیش‌بینی تشکیل کرسی‌های آزاداندیشی براساس مشارکت اجتماعی

متغیر پیش‌بین	B	SE	β	t	sig
مشارکت اجتماعی	۰-/۲۵۸	۰/۰۴۰	-۰/۳۰۰	۶/۴۶	۰/۰۰۰
$R^2 = ۰/۰۹۰$					

جدول شماره ۱۰: نتایج تحلیل رگرسیون خطی ساده برای پیش‌بینی تشکیل کرسی‌های

آزاداندیشی براساس میزان دینداری و ارزش‌های مذهبی

متغیر پیش‌بین	B	SE	β	t	sig
میزان دین‌داری و ارزش‌های مذهبی	۰/۴۹۵	۰/۰۴۰	۰/۵۱۴	۱۲/۳۲۸	۰/۰۰۰
$R^2 = ۰/۲۶۴$					

جدول شماره ۱۱: نتایج تحلیل رگرسیون خطی ساده برای پیش‌بینی تشکیل کرسی‌های

آزاداندیشی براساس استفاده از رسانه‌های جمعی

متغیر پیش‌بین	B	SE	β	t	sig
رسانه‌های جمعی	-۰/۴۰۸	۰/۰۵۰	-۰/۳۷۲	-۸/۲۴۱	۰/۰۰۰
$R^2 = ۰/۱۳۸$					

جدول شماره ۱۲: نتایج تحلیل رگرسیون خطی ساده برای پیش‌بینی تشکیل کرسی‌های

آزاداندیشی براساس احساس امنیت

متغیر پیش‌بین	B	SE	β	t	sig
احساس امنیت	۰/۴۵۶	۰/۰۴۹	۰/۴۱۹	۴۹۸/۹	۰/۰۰۰
$R^2 = ۰/۱۷۶$					

جدول شماره ۱۳: نتایج تحلیل رگرسیون خطی ساده برای پیش‌بینی تشکیل کرسی‌های

آزاداندیشی براساس پایگاه اقتصادی-اجتماعی

متغیر پیش‌بین	B	SE	β	t	sig
پایگاه اقتصادی-اجتماعی	-۰/۳۲۹	/۰۴۶	-۰/۳۳۰	-۷/۱۸۵	۰/۰۰۰
$R^2 = ۰/۱۰۹$					

جدول شماره ۱۴: ضریب همبستگی پیرسون

متغیرها	اعتماد	رسانه‌های جمعی داخلی	مشارکت اجتماعی	قومیت	میزان دینداری و ارزش‌های مذهبی	احساس امنیت	پایگاه اقتصادی اجتماعی
تشکیل کرسی‌های آزاداندیشی	**۰-/۳۲۷	**۰/۳۸۱	**۰/۳۸۲	**۰-/۳۶۷	**۰/۵۲۳	**۰/۴۲۳	**۰-/۳۴۶
معنی‌داری	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰

همان‌طور که در جدول بالا مشاهده می‌شود، رابطه میان متغیرهای مستقل و وابسته معنی‌دار می‌باشد. $sig < 0.01$. بیشترین شدت همبستگی در میزان دین‌داری و ارزش‌های

مذهبی (۰/۵۲۳)، احساس امنیت (۰/۴۲۳) و مشارکت اجتماعی (۰/۳۸۲) مشاهده گردید.

۸. نتایج فرضیه‌های فرعی پژوهش

در این مرحله به دلیل رتبه‌ای بودن متغیرهای مورد بررسی با استفاده از ضریب همبستگی اسپیرمن به بررسی رابطه میان متغیرهای مستقل با وابسته می‌پردازیم.

ضریب همبستگی اسپیرمن

متغیرها	جنسیت	تاهل	سن	مقطع تحصیلی	گروه تحصیلی	وضعیت سکونت
شکل‌گیری کرسی‌های آزاداندیشی	۰/۰۱۱	*-۰/۱۲۳	*۰/۰۹۶	**۰/۱۹۶	۰/۰۳۱	۰/۰۵۷
سطح معنی‌داری	۰/۸۱۶	۰/۰۱۱	۰/۰۴۷	۰/۰۰۰	۰/۵۲۰	۰/۲۳۸

* سطح معنی‌داری ۰/۰۵

** سطح معنی‌داری ۰/۰۱

براساس جدول فوق شکل‌گیری کرسی‌های آزاداندیشی با تاهل، سن و مقطع تحصیلی به ترتیب ارتباط معنی‌داری داشت.

نتیجه‌گیری

به منظور پاسخ‌دهی به پرسش اصلی پژوهش مطالعه جامعه‌شناختی موانع شکل‌گیری کرسی‌های آزاداندیشی در دانشگاه‌ها از روش (کیفی - کمی) استفاده شد، بدین منظور با ۱۳ نفر از متخصصان، نخبگان حوزه کرسی‌های آزاداندیشی مصاحبه شد. از روش کدگذاری، ۴۸ مفهوم مرتبط بدست آمد، که مفاهیم مربوط به مؤلفه‌های جامعه‌شناختی تشکیل کرسی‌های آزاداندیشی از آنها استخراج گردید. این مؤلفه‌ها شامل سه مؤلفه

اصلی: ۱. اهمیت و فواید آزاداندیشی؛ ۲. مؤلفه‌های تأثیرگذار در ارتقای کرسی‌های آزاداندیشی و ۳. موانع کرسی‌های آزاداندیشی بود که به ۱۵ زیر مؤلفه مؤثر بر تشریح یا توضیح کرسی‌های آزاداندیشی طبقه‌بندی شدند. نتایج پژوهش حاضر نشان داد، همگی مصاحبه‌شوندگان براساس ترکیب آرا در مورد تشکیل کرسی‌های آزاداندیشی در دانشگاه‌ها اتفاق نظر دارند، اما رویکرد و پاسخ‌هایشان به پرسش اصلی پژوهش متفاوت بود و بر اساس پرسش‌ها و اطلاعات نظر و مفهومی مدیران، و صاحب‌نظران مرتبط با تشکیل کرسی‌های آزاداندیشی میان عوامل اعتماد اجتماعی، قومیت، مشارکت اجتماعی میزان دین‌داری و ارزش‌های مذهبی، میزان استفاده از رسانه‌های جمعی، احساس امنیت و پایگاه اقتصادی-اجتماعی با تشکیل کرسی‌های آزاداندیشی رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد، در کل نتایج تحلیل نشان داد چگونه ترکیب خلاقانه سیزده متخصص و مدیر مرتبط با تشکیل کرسی‌های آزاداندیشی به تحقق آزاداندیشی و رفع موانع آن منجر می‌شود.

در این پژوهش، کلیه فرضیه‌های پژوهشی با استفاده از آزمون‌های متناسب با فرضیه‌ها انجام و با اطمینان ۹۵ درصد مورد تأیید قرار گرفته‌اند. متغیرهای عمده این پژوهش به ترتیب عبارتند از: اعتماد اجتماعی، قومیت، مشارکت اجتماعی، میزان دین‌داری و ارزش‌های مذهبی، میزان استفاده از رسانه‌های جمعی، احساس امنیت و پایگاه اقتصادی-اجتماعی. این متغیرها بر تشکیل کرسی‌های آزاداندیشی تأثیر مثبت داشته‌اند؛ به عبارتی با افزایش هر کدام از متغیرهای مدل پژوهشی مانند: اعتماد اجتماعی، قومیت، مشارکت اجتماعی، دین‌داری و ارزش‌های مذهبی، رسانه‌های جمعی، احساس امنیت و پایگاه اقتصادی-اجتماعی باعث افزایش تشکیل کرسی‌های آزاداندیشی می‌شود. در این میان متغیرهای ارائه‌شده، بیشترین تأثیر را دین‌داری و ارزش‌های مذهبی، و احساس امنیت به ترتیب ۰/۵۲۳ و ۰/۴۲۷ داشته‌اند. در این راستا با توجه به نتایج حاصل می‌توان به عامل دین‌داری و ارزش‌های مذهبی بعنوان یک متغیر مهم و تأثیرگذار تأکید کرد و لازم به ذکر است به متغیرهای دیگر توجه جدی شود.

کرسی‌های آزاداندیشی یکی از دغدغه‌های جامعه امروز ایران و به‌ویژه مقام معظم

رهبری است باید با حمایت همه‌جانبه شکل‌گیری و گسترش کرسی‌های آزاداندیشی را به یک دغدغه فرهنگی و گفتمان در دانشگاه تبدیل کرد در همین راستا به منظور رفع موانع شکل‌گیری کرسی‌های آزاداندیشی باید اقدام به قالب سند تدوین چشم‌انداز کرده و اهمیت و عوامل تأثیرگذار و موانع آزاداندیشی را شناسایی کرد و از آسیب‌ها و چالش‌های جامعه جلوگیری به عمل آید و زمانی به توسعه همه‌جانبه خواهد رسید که همه مشکلات و آسیب‌ها برچیده شوند؛ همچنین رفع نبود نگاه اجتماعی و فرهنگی در زمینه شکل‌گیری کرسی‌های اجتماعی نیازمند فرهنگی‌سازی و بروز رسانی قوانین، تفاهم‌نامه، آئین‌نامه در این حوزه از اهمیت ویژه برخوردار می‌باشد؛ زیرا بسیاری از قوانین و آیین‌نامه و تعاریف نیازمند اصلاحات می‌باشد. در بیشتر سخنان مقام معظم رهبری در خصوص تدوین سند چشم‌انداز و محقق‌شدن این امر لحاظ شود که در برقراری گفتمان‌های آزاداندیشی در دانشگاه‌ها تأکید شده است؛ بنابراین لازم به ذکر است شروع کرسی‌های آزاداندیشی در ایران و به تبع آن در دانشگاه و حوزه ارتباط مستقیم با پیشرفت و توسعه همه‌جانبه کشور دارد. با اتکا به توان مدیران، نخبگان این موانع شناسایی و رفع شود؛ همچنین با توجه به فرمایشات مقام معظم رهبری در سال‌های اخیر در خصوص آزاداندیشی امید است با همراه‌سازی اساتید و دانشجویان، طلبه‌ها در این باره آینده خوبی ترسیم شود.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 پرتال جامع علوم انسانی

فهرست منابع

* قرآن کریم

** نهج البلاغه

۱. آریا خاکی، مهدی. (۱۴۰۰/۱۲/۲۰). مصاحبه حضوری، معاونت علمی پژوهشی حوزه‌های علمیه استان خوزستان.
۲. انتظاری، مهدی. (۱۴۰۱/۰۱/۱۵). مصاحبه غیر حضوری، معاون خانه ملی گفتگوی آزاد در سازمان مرکزی.
۳. انتظاری، مهدی. خسروپناه، عبدالحسین. (۱۳۵۹). ارائه راهبردهای تحول در حوزه آزاداندیشی مبتنی بر تحلیل بیانات مقام معظم رهبری و آسیب‌شناسی وضعیت موجود. نشریه مطالعات معرفتی در دانشگاه اسلامی، ۲۰(۴)، صص ۱-۲۶.
۴. بحری پور، عباس؛ رستگار خالد، امیر. (۱۳۹۲). بررسی رابطه اعتماد اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی (مطالعه موردی: شهرستان کاشان، علوم اجتماعی). پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، شماره ۴، صص ۸۹ - ۱۰۹.
۵. بکار، عثمان. (۱۳۸۷). تاریخ و فلسفه علوم اسلامی (مترجم: محمدرضا مباح). مشهد: بنیاد پژوهش‌های استان قدس رضوی.
۶. بهرام، معصومه. (۱۳۹۹). فرایند تحول فکری هابرماس در مورد دین کد خبر: ۴۹۶۱۴۸۳.
۷. پورحسن، علیرضا. (۱۴۰۱/۰۱/۲۰). مصاحبه حضوری، مسئول برگزاری کرسی‌های آزاداندیشی بسیج دانشجویی استان خوزستان.
۸. جهانبین، فرزاد. (۱۳۹۹/۰۷/۲۱). مصاحبه حضوری، معاونت فرهنگی دانشجویی دانشگاه آزاد، کد خبر: ۱۰۷۶۳۶۴.
۹. جوان مردزاده، عبدالباری. (۱۴۰۱/۰۲/۰۳). مصاحبه حضوری، نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری دانشگاه‌های فرهنگیان استان خوزستان.

۱۰. چناری، حسین؛ شعبان‌نژاد، رضا؛ صاحب‌الزمانی، محمد و جمالی، اختر. (۱۳۹۹). تعیین ابعاد و مولفه‌های سبک اصلی کرسی‌های نظریه‌پردازی. سبک زندگی اسلامی با محوریت سلامت، (۱۹)۴، صص ۱۹۹-۲۰۷.
۱۱. حاج‌حسن، حسین. (۱۴۱۲ق، ۱۹۹۲م). حضار، العرب فی صدر الاسلام. بیروت: الموسسه الجامعیه للدراسات و النشر و التوزیع.
۱۲. حزه‌زاده، مصطفی. (۱۴۰۱/۰۳/۲۵). مصاحبه حضوری، نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری دانشگاه‌های آزاد استان خوزستان.
۱۳. خامنه‌ای، سیدعلی. (۱۳۸۸/۰۸/۰۶). بیانات رهبری در دیدار با نخبگان علمی کشور. برگرفته از: پایگاه اطلاع‌رسانی حفظ و نشر آثار حضرت الله العظمی خامنه‌ای
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=8292>.
۱۴. خامنه‌ای، سیدعلی. (۱۳۸۹/۰۱/۰۱). بیانات رهبری در حرم امام رضا علیه‌السلام. برگرفته از: پایگاه اطلاع‌رسانی حفظ و نشر آثار حضرت الله العظمی خامنه‌ای.
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=9054>
۱۵. خسروپناه، عبدالحسین. (۱۳۹۷). دبیر هیات حمایت از کرسی‌های نظریه‌پردازی. نقد مناظره.
۱۶. الخمینی، السید روح‌الله. (۱۳۸۹). صحیفه امام (ج ۱، چاپ پنجم). تهران: موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی علیه‌السلام.
۱۷. زمانی محجوب، حبیب؛ مددی، سیدنادر و گرامیان‌دهدشت، اعظم‌السادات؛. (۱۳۹۵)، موانع برگزاری کرسی‌های آزاداندیشی در موسسات آموزش عالی. پژوهش‌های اجتماعی اسلامی، ۲۲(۱۰۹)، صص ۱۳۱-۱۴۹.
۱۸. ساعی، منصور. (۱۳۹۱). بررسی رابطه بهره‌مندی از تلویزیون‌های ماهواره‌ای و هم‌گرایی بین نسلی. تهران: پژوهشگاه فرهنگ و ارتباطات.
۱۹. شارع‌پور، محمود. (۱۳۸۳). بررسی مسائل اجتماعی ایران. تهران: انتشارات دانشگاه پیام‌نور.
۲۰. شاطری، گودرز. (۱۴۰۱/۰۲/۱۰). مصاحبه حضوری، معاونت فرهنگی و دانشجویی دانشگاه آزاد اهواز.

۲۱. شهریار، بهمن. (۱۴۰۱/۰۲/۲۵). مصاحبه حضوری، معاونت سیاسی سپاه حضرت ولی عصر علیه السلام خوزستان و دبیر احیا امر به معروف و نهی از منکر خوزستان.
۲۲. صالحی امیر، سیدرضا؛ افسر، افشاری نادری. (۱۳۹۰). مبانی نظری و راهبردی مدیریت ارتقای امنیت اجتماعی و فرهنگی در تهران. فصلنامه راهبرد، ۲۰(۵۹)، صص ۴۹-۷۶.
۲۳. طباطبایی، سیدمحمدحسین. (۱۳۷۴). تفسیر المیزان (چاپ پنجم). قم: دفتر انتشارات اسلامی (وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم).
۲۴. عالی نژاد، آیت. (۱۴۰۱/۰۱/۲۳). مصاحبه حضوری، مسئول نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌های استان خوزستان.
۲۵. عسکری، (۱۴۰۱/۰۱/۲۸). مصاحبه غیرحضوری کارشناس مسئول هماهنگی برگزاری رویداد کرسی‌های آزاداندیشی در سازمان مرکزی دانشگاه آزاد.
۲۶. فرامین محقق‌نشده در خصوص کرسی‌های آزاداندیشی. (۱۳۹۴/۰۴/۰۶). برگرفته از سایت: <http://www.yjc.ir/fa/news/4002095>.
۲۷. کازنو، ژان. (۱۳۷۵). جامعه‌شناسی وسیله ارتباط جمعی (مترجمان: باقر ساروخانی و منوچهر مصمی). تهران: انتشارات اطلاعات.
۲۸. کانت، امانوئل. (۱۳۷۰). مقاله روشنگری (مترجم: همایون مولاپور). ماهنامه فرهنگی - هنری کِلک دی، شماره ۲۲۰، صص ۴۸-۵۷.
۲۹. گیدنز، انتونی. (۱۳۸۵). تجدد و تشخیص (مترجم: ناصر موقیان). تهران: نشر نی.
۳۰. مطهری، مرتضی. (۱۳۷۰). پیرامون انقلاب اسلامی. قم: انتشارات صدرا.
۳۱. مطهری، مرتضی. (۱۳۷۳). انسان کامل (چاپ یازدهم). تهران: انتشارات صدرا.
۳۲. مطهری، مرتضی. (۱۳۷۷). یادداشت‌ها (ج ۱). تهران: انتشارات صدرا.
۳۳. مطهری، مرتضی. (۱۳۸۱). مجموعه آثار (ج ۲۱). تهران: انتشارات صدرا.
۳۴. مطهری، مرتضی. (۱۳۸۸). ده‌گفتار. تهران: انتشارات صدرا.
۳۵. موسوی، فرانک. (۱۳۹۶). بررسی تاثیر آزاداندیشی بر تفکر انتقادی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه. نشریه: پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت اسلامی، ۲۶(۴۰)، صص ۳۹-۵۴.

۳۶. مولوی، مرتضی. (۱۴۰۰/۰۱/۲۰). مصاحبه حضوری، دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم.
۳۷. میل، جان استوارت. (۱۳۸۸). فایده‌گرایی (مترجم: مرتضی مردیها). تهران: انتشارات نی.
۳۸. ولی‌پور مطلق، شایان. (۱۳۹۸/۰۲/۲۵). دبیر شورای تبیین بسیج دانشجویی خراسان جنوبی، شعار سال، با اندکی تلخیص و اضافات برگرفته از خبرگزاری دانشجو، کد مطلب: www.snn.ir(<http://www.snn.ir>):764173

39. Creswell, J. W; V. L. Plano Clark; M. L. Guttman and E. E. Hanson. (2003). *Advanced Mixed Methods Research Oesign*. In: A. Tashakkori and C. Teddlie (Eds.), *Handbook of Mixed Methods in Social and Behavioral Research* (pp. 209240). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
40. Hagiani, Mostafa. (1999). *Social conflicts in civil society*. Tehran: Foundation for Basic Research and sociological Association of Iran first issue spring.

References

* The Holy Quran

1. Alinejad, A. (2022). Face-to-face interview, responsible for the representative body of Supreme Leader of Iran in universities of Khuzestan. [In Persian]
2. Aria Khaki, M. (2021). Face-to-face interview, Vice-Chancellor for Scientific Research of Seminaries of Khuzestan. [In Persian]
3. Askari, (2022). In-person interview of the expert responsible for coordinating the event of free-thinking sessions in the central organization of Azad University. [In Persian]
4. Bahram, M. (2020). The process of Habermas' intellectual evolution about religion, news code 4961483.
5. Bahripour, A., & Rastgar Khaled, A. (2013). An Examination of the relationship between social trust and feeling of social security (case study: Kashan city, social sciences). Strategic Researches of Security and Social Order, 4, pp. 89-109. [In Persian]
6. Bekar, O. (2008). History and Philosophy of Islamic Sciences (M. R. Mobah, Trans.). Mashhad: Qods Razavi Research Foundation. [In Persian]
7. Cazeneuve, J. (1996). Sociology as a means of mass communication (B. Sarokhani., & M. Mosami, Trans.). Tehran: Information Publications. [In Persian]
8. Chenari, H., Shabannejad, R., Saheb al-Zamani, M., & Jamali, A. (2020). Determining the dimensions and main style components of theory chairs. Islamic lifestyle Focusing on Health, 4(19), pp. 199-207). [In Persian]
9. Creswell, J. W., Plano Clark, V. L., Guttman, M. L., & Hanson, E. E. (2003). Advanced Mixed Methods Research Design. (A. Tashakkori., & C. Teddlie, Eds.), Handbook of Mixed Methods in Social and Behavioral Research (pp. 209-240). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
10. Entezari, M. (2022). Online interview, deputy of the National House of Free Dialogue in the central organization. [In Persian]

11. Entezari, M., & Khosropanah, A. (1980). Presenting transformation strategies in the field of free-thinking based on the analysis of the Supreme Leader's statements and the pathology of the existing situation, *Islamic University's Epistemological Studies Journal*, 20(4), pp. 1-26. [In Persian]
12. Giddens, A. (2006). *Modernity and diagnosis* (N. Movafaqian, Trans.). Tehran: Nei Publications. [In Persian]
13. Hagiani, M. (1999). *Social conflicts in civil society*. Tehran: Foundation for Basic Research and Sociological Association of Iran first issue spring.
14. Haj Hassan, H. (1992). *Huzar, Al-Arab fi Sadr al-Islam*. Beirut: Al-Mu'asisah Al-Jamiyyah al-Dirasat va al-Nashr va Al-Tawzi'. [In Arabic]
15. Hezbezadeh, M. (2022). Face-to-face interview, the representative body of the Supreme Leader of the Azad Universities of Khuzestan. [In Persian]
16. Jahanbin, F. (2020). Interview, Student Cultural Vice-Chancellor of Azad University, news code: 1076364. [In Persian]
17. Javanmardzadeh, A. (2022). Face-to-face interview, representative body of Supreme Leader of Farhangian Universities of Khuzestan. [In Persian]
18. Kant, E. (1991). Article on Enlightenment (H. Molapour, Trans.), *Kelk Dey Cultural-Artistic Monthly*, 220, pp. 48-57. [In Persian]
19. Khamenei, S. A. (2009). Leader's statements in a meeting with the country's scientific elite. From: Information Website for the preservation and publication of the works of Hazrat Allah Azmi Khamenei <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=8292>. [In Persian]
20. Khamenei, S. A. (2010). Leader's statements in Imam Reza's Shrine. From: Information Website for the preservation and publication of the works of Hazrat Allah Azmi Khamenei. <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=9054>. [In Persian]
21. Khomeini, S. R. (2010). *Sahifeh Imam* (Vol. 1, 5th ed.). Tehran: Imam Khomeini Editing and Publishing Institute. [In Persian]
22. Khosropanah, A. A. (2008). The secretary of the support board for theorizing sessions. Criticism of the debate. [In Persian]

23. Mill, J. S. (2009). *Utilitarianism* (M. Mardiha). Tehran: Nei Publications. [In Persian]
24. Molavi, M. (2021). Face-to-face interview. Islamic Propagation Office of Qom Seminary. [In Persian]
25. Motahari, M. (1991). *About the Islamic Revolution of Iran*. Qom: Sadra Publications. [In Persian]
26. Motahari, M. (1994). *The Perfect Man* (11th ed.). Tehran: Sadra Publications. [In Persian]
27. Motahari, M. (1998). *Notes* (Vol. 1). Tehran: Sadra Publications. [In Persian]
28. Motahari, M. (2002). *Collection of works* (Vol. 21). Tehran: Sadra Publications. [In Persian]
29. Motahari, M. (2009). *Ten words*. Tehran: Sadra Publications. [In Persian]
30. Mousavi, F. (2017). A study of the impact of free thinking on the critical thinking of students of Kermanshah Islamic Azad University. *Journal of Research in Islamic Education Issues*, 26(40), pp. 39-54. [In Persian]
31. Pourhasan, A. R. (2022). Face-to-face interview, Free-thinking seats of the Khuzestan Student Basij. [In Persian]
32. Saei, M. (2012). An Examination of the relationship between the use of satellite TV and intergenerational convergence. Tehran: Research Institute of Culture and Communication. [In Persian]
33. Salehi Amir, S. R., & Afshari Naderi, A. (2011). Theoretical and strategic foundations of management for the promotion of social and cultural security in Tehran. *Journal of Strategy*, 20(59), pp. 49-76. [In Persian]
34. Shahriari, B. (2022). Face-to-face interview, political vice-president of Hazrat Wali Asr Khuzestan and Secretary of Revival of Good and Prohibition of Evil in Khuzestan. [In Persian]
35. Sharepour, M. (2004). *An examination of Iran's social issues*. Tehran: Payam Noor University Press. [In Persian]
36. Shateri, G. (2022). Face-to-face interview, Cultural and Student Vice-Chancellor of Ahvaz Azad University. [In Persian]

37. Tabatabaei, S. M. H. (1995). Tafsir al-Mizan (5th ed.). Qom: Islamic Publications Office (affiliated with the Teachers Community of Qom Seminary). [In Persian]
38. Unfulfilled decrees regarding free-thinking sessions. (2015). From: <http://www.yjc.ir/fa/news/4002095>. [In Persian]
39. Valipour Mutlaq, Sh. (2019). Secretary of the South Khorasan Student Basij Explanation Council, the slogan of the year. From: the student news agency, article code: www.snn.ir (<http://www.snn.ir>): 764173.
40. Zamani Mahjub, H., Madadi, S. N., & Geramian Dehdasht, A. (2017), obstacles to holding free-thinking chairs in higher education institutions. Islamic Social Research, 22(109), pp. 131-149. [In Persian]

